

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
Α' ΛΥΚΕΙΟΥ
(ύλη Γ' γυμνασίου)**A. ΚΕΙΜΕΝΟ****Πώς η λογοτεχνία σου αλλάζει τη ζωή**

[...] Την εποχή εκείνη ανήκα ακόμη σε αυτούς που πιστεύουν ότι η λογοτεχνία μπορεί και πρέπει να αλλάξει τον κόσμο. Γι' αυτό αγανακτούσα κάθε φορά που κάποιος θεωρούσε το αχανές μυθιστόρημα του Προυστ ή το ογκώδες ρομάντζο του Τολστόι σημαντικότερα από το 1984 ή τη *Φάρμα των ζώων*. Με τα χρόνια άρχισα να συνηθίζω στην ιδέα, ότι ο κόσμος δε θα αλλάξει ποτέ ή, τουλάχιστον, δε θα αλλάξει μέσω της λογοτεχνίας. Ταυτόχρονα δυσκολευόμουν όλο και περισσότερο να φανταστώ έναν κόσμο χωρίς τη λογοτεχνία, χωρίς τη δημιουργική φαντασία κάποιων που με έσωζε από την αφόρητη πλήξη της καθημερινότητας.

Λέμε συχνά ότι η αφήγηση είναι μια ανάγκη τόσο φυσική όσο και η αναπνοή, και το εννοούμε. Η αφήγηση γεννήθηκε με το ανθρώπινο είδος. Οι άνθρωποι αφηγούνται ιστορίες από τα προϊστορικά χρόνια και κάποιες από αυτές, με πρώτα τα Ομηρικά Έπη, **συνεχίζουμε** να τις έχουμε στην καρδιά μας. Στον πυρήνα κάθε αφήγησης υπάρχει ένας μύθος αλλά όχι μόνο: υπάρχουν χαρακτήρες που προεκτείνουν τα σύνορα της δικής μας ύπαρξης. Ταυτιζόμαστε μαζί τους, είναι οι μικροί μας «ήρωες», όντα φανταστικά αλλά πέρα για πέρα οικεία. Μεγαλώνουμε μαζί τους και κάθε τόσο προσθέτουμε κι άλλους μέσα από τις αναγνώσεις μας, εμπλουτίζοντας τη ζωή μας με καινούργιους «φίλους».

Στο τέλος, δεν μπορούμε να φανταστούμε έναν κόσμο χωρίς τον Οδυσσέα, την Αντιγόνη, τον Βασιλιά Ληρ, την εξαδέλφη Μπέτυ, τους Καραμαζόφ ή την Άννα Καρένινα. Οι πρωταγωνιστές των μικρών και μεγάλων αφηγήσεων καταλήγουν να είναι ένα είδος οικογένειας για μας - **οικεία** πρόσωπα που αποκτούν σταθερή θέση στη ζωή μας. [...]

[...] Αναρωτιέται βέβαια κανείς τι κερδίζουμε από την ανάγνωση ενός βιβλίου, όταν μάλιστα έχουμε εκ προοιμίου απορρίψει κάθε έννοια διδακτισμού στη λογοτεχνία. Ζητούμε από τους συγγραφείς να μας συναρπάσουν με τις ιστορίες τους, αλλά καλά θα κάνουν να μείνουν στην ικανότητά τους να αφηγούνται και ας αφήσουν σε εμάς το **δικαίωμα** να εξάγουμε συμπεράσματα.

Ποια είναι λοιπόν η χρησιμότητα της λογοτεχνίας αν αυτή δε μεταφέρει μηνύματα και **πρακτικές** συμβουλές στους αναγνώστες της; Η απάντηση βρίσκεται στο βασικό εργαλείο της που δεν είναι άλλο από τη γλώσσα. Όργανο επικοινωνίας και έκφρασης η γλώσσα αποτελεί πιστοποιητικό της ανθρώπινης νοημοσύνης. Είναι στην ουσία το διαβατήριο για την κοινωνική μας ζωή· το ρούχο που φοράμε. Κι όπως συμβαίνει πάντοτε με την ένδυση, το γούστο παίζει τον πρωτεύοντα ρόλο. Αυτό που συνήθως **υποτιμούμε** στη σχέση μας με τη λογοτεχνία είναι το ζήτημα της αισθητικής. Κι είναι παράξενο, αν σκεφτούμε πως στην εποχή μας όλοι απευθύνονται στην αισθητική μας προκειμένου να κερδίσουν την καταναλωτική μας εύνοια. Καλαίσθητα καταστήματα, καλαίσθητα προϊόντα, καλαίσθητες ρεκλάμες. Έχουμε εξορίσει την κακογουστιά από τη ζωή μας όχι και από τη λογοτεχνία. [...]

Ήμουν λίγο πάνω από τριάντα χρόνων, όταν αντιλήφθηκα ότι η λογοτεχνία με ζώνει από παντού. Άκουγα ορισμένους στον κύκλο μου να λένε πως η λογοτεχνία φαντάζει σήμερα ανεπίκαιρη, σαν πιστόλι με άσφαιρα που δε βρίσκει στόχο, και χαμογελούσα. Είχα βεβαιωθεί πια: Αυτός ο κόσμος ο αφυδατωμένος από ιδέες, ο στερημένος από κάθε είδους έμπνευση, με τις εύθραυστες δημοκρατίες των οικονομικών κολοσσών και των χρηματιστηρίων, με τις κοινωνίες των καταναλωτών και των συναισθηματικά αναλφάβητων χρειάζεται όσο τίποτε άλλο την αύρα της λογοτεχνικής δημιουργίας. Στον ίδιο βαθμό ίσως που έχει ανάγκη τα δάση, τις καθαρές θάλασσες και το φυσικό περιβάλλον.

Δημήτρης Στεφανάκης, *Πώς η λογοτεχνία σου αλλάζει τη ζωή*

Β' ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, σύμφωνα με το κείμενο, τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα σε κάθε περίοδο λόγου τη λέξη «Σωστό» ή «Λάθος».

α) Η λογοτεχνία έχει χρέος να αλλάξει τον κόσμο.

β) Η αφήγηση ιστοριών είναι σύμφυτη με την ανθρώπινη υπόσταση.

γ) Η λογοτεχνία ενδιαφέρεται να διδάξει ηθικά πρότυπα ζωής.

δ) Η λογοτεχνία συμβάλλει στην καλλιέργεια της γλώσσας.

ε) Η αναγκαιότητα της λογοτεχνίας σήμερα είναι περισσότερο επίκαιρη από ποτέ.

(10 μονάδες)

2. «η γλώσσα αποτελεί πιστοποιητικό της ανθρώπινης νοημοσύνης. Είναι στην ουσία το διαβατήριο για την κοινωνική μας ζωή· το ρούχο που φοράμε». Να αναπτύξετε το περιεχόμενο της φράσης σε μία παράγραφο (80 - 100 λέξεις).

(12 μονάδες)

3. «Κι είναι παράξενο, αν σκεφτούμε πως στην εποχή μας όλοι απευθύνονται στην αισθητική μας προκειμένου να κερδίσουν την καταναλωτική μας εύνοια. [...] Ήμουν λίγο πάνω από τριάντα χρόνων, όταν αντιλήφθηκα ότι η λογοτεχνία με ζώνει από παντού».

Να ορίσετε τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεων που ακολουθούν, σημειώνοντας ένα Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο (Α = Ασύνδετο σχήμα, Π = Παρατακτική σύνδεση, Υ = Υποτακτική σύνδεση).

α. Κι είναι παράξενο, αν σκεφτούμε Α Π Υ

β. αν σκεφτούμε πως στην εποχή μας όλοι απευθύνονται... προκειμένου Α Π Υ

γ. πως στην εποχή μας... προκειμένου να κερδίσουν την καταναλωτική μας εύνοια. Α Π Υ

δ. Ήμουν λίγο πάνω από τριάντα χρόνων, όταν αντιλήφθηκα Α Π Υ

ε. όταν αντιλήφθηκα ότι η λογοτεχνία με ζώνει από παντού. Α Π Υ

(10 μονάδες)

4. «Με τα χρόνια άρχισα να συνηθίζω στην ιδέα, ότι ο κόσμος δε θα αλλάξει ποτέ ή, τουλάχιστον, δε θα αλλάξει μέσω της λογοτεχνίας. Ταυτόχρονα δυσκολευόμουν όλο και περισσότερο να φανταστώ έναν κόσμο χωρίς τη λογοτεχνία, χωρίς τη δημιουργική φαντασία κάποιων που με έσωξε από την αφόρητη πλήξη της καθημερινότητας. Λέμε συχνά ότι η αφήγηση είναι μια ανάγκη τόσο φυσική όσο και η αναπνοή, και το εννοούμε.»

Να χαρακτηρίσετε ως προς το είδος τους και τον συντακτικό τους ρόλο τις παρακάτω δευτερεύουσες προτάσεις του αποσπάσματος, σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο πλαίσιο.

Πρόταση	Είδος	Συντακτικός ρόλος
να συνηθίζω στην ιδέα	Βουλητική ☐ Ενδοιαστική ☐ Τελική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
ότι ο κόσμος δε θα αλλάξει ποτέ	Αιτιολογική ☐ Αναφορική ☐ Ειδική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
ή, τουλάχιστον, δε θα αλλάξει μέσω της λογοτεχνίας	Αιτιολογική ☐ Ειδική ☐ Υποθετική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
να φανταστώ έναν κόσμο χωρίς τη λογοτεχνία... φαντασία κάποιων	Βουλητική ☐ Ενδοιαστική ☐ Τελική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
που με έσωζε από την αφόρητη πλήξη της καθημερινότητας	Αναφορική ☐ Πλάγια ερωτηματική ☐ Χρονική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐
ότι η αφήγηση είναι μια ανάγκη τόσο φυσική όσο και η αναπνοή	Αιτιολογική ☐ Αναφορική ☐ Ειδική ☐	Υποκείμενο ☐ Αντικείμενο ☐ Προσδιορισμός ☐

(18 μονάδες)

5. Να γράψετε

α) από ένα μονολεκτικό συνώνυμο για κάθε υπογραμμισμένη λέξη του κειμένου:

προεκτείνουν:
οικεία:
Αναρωτιέται:
χρησιμότητα:
βασικό:

β) από ένα μονολεκτικό αντίθετο για κάθε λέξη που σημειώνεται με έντονη γραφή στο κείμενο:

συνεχίζουμε:
οικεία:
δικαίωμα:
πρακτικές:
υποτιμούμε:

(10 μονάδες)

Γ' ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Η Τέχνη και η ειδικότερα η Λογοτεχνία συμβάλλουν στην ευρύτερη καλλιέργεια του ανθρώπου. Σήμερα, όμως, οι νέοι όλο και περισσότερο απομακρύνονται ή αδιαφορούν τόσο για την Τέχνη

όσο και για τη Λογοτεχνία. Σε ένα άρθρο σας, το οποίο θα δημοσιευθεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας να αναπτύξετε τις απόψεις σας, αναφέροντας **α)** για ποιους λόγους παρατηρείται το παραπάνω φαινόμενο και **β)** πώς μπορεί το σχολείο να συμβάλλει στην ουσιαστική επαφή τους με αυτές. (Η έκταση του κειμένου να είναι 350 - 400 λέξεις).

(0 μονάδες)